

Nr 88.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1938 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 24 mars 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 262, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Förslaget är av följande lydelse:

“Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Härigenom förordnas, att 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

5 §.

1 mom. Avverkning av — — — återväxt äventyras.

Ej heller — — — lag medgivit.

Kan avverkning — — — motsvarande tillämpning.

2 mom. I fråga om fastighet, som genom köp, byte eller gåva övergår till ny ägare, vilken icke med den föregående ägaren är gift eller i den skyldskap att efter lag kan följa rätt till arv efter denne, skall jämte bestämmelserna i 1 mom. gälla, att intill dess fem år förflutit från det lagfart sökts å fånget avverkning av äldre skog icke må utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen ske i andra fall än där avverkningen avser ändamål, som i 4 § 1 mom. 1:o sägs, eller ock avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1936:380.

Bestämmelserna i första stycket utgöra icke hinder för avverkning på grund av rätt, som upplåtits av föregående ägare och jämlikt 1 kap. 3 och 7 §§ lagen om nyttjanderätt till fast egendom är gällande emot nye ägaren.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1938. Lagen äger även tillämpning i fråga om fastighet, vilken förvärvats före nämnda dag men beträffande vilken lagfart icke blivit sökt dessförinnan.

Lagen skall icke utgöra hinder för tillgodogörande i enlighet med vad förut gällande lag medgivit av avverkningsrätt, som upplåtits före den 1 juli 1938.»

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån ej nedan lämnas redogörelse därför, hänvisa till propositionen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) motionen I: 324 av herr *Lindhagen*, vari hemställts, att riksdagen i anledning av förevarande proposition ville

a) provisoriskt antaga propositionens lagförslag, dock med
dels dess omformulering till huvudsaklig överensstämmelse med det i jordbruksdepartementet utarbetade författningsutkastet och

dels införande i lagtexten av huvudsakliga grunder för tolkning av lagstadgandet, vilka enligt förslaget avsetts att upptagas i en Kungl. Maj:ts stadga,

b) antaga eller hos Kungl. Maj:t begära en lag av följande innehåll:

»Jordbruksfastighet på landet må ej besittas och behållas av enskild ägare, vilken icke är mantalsskriven å fastigheten eller å fastighet, som är i samband med densamma, och uppenbarligen besitter fastigheten huvudsakligen i ändamål att tillgodogöra sig skogsavkastningen eller eljest bereda sig inkomst annorledes än genom jordbruket.

Om åtgärder för upplösning av dylikt äganderättsförhållande gälle i tillämpliga delar, vad i lagen den 18 juni 1925 om bulvanförhållanden i fråga om fast egendom stadgas.

Denna lag träder i kraft omedelbart efter dess promulgerande och gäller till den 1 juli 1939.»

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag snarast möjligt om skogsvårdslagens skärpning med rationell hushållning även av den äldre skogen och detta särskilt med bestämmelser — på sätt vid sekelskiftet av andra kamraren upprepade gånger äskades och av jordkommissionens majoritet fullföljdes — om uthållig skogshushållning på större enskilda skogar, såsom sedan länge skett på de allmänna skogarna;

2) de likalydande motionerna I: 112 av herr *Sköldén* och II: 115 av herr *Jonsson* i Skedsbygd, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t

hemställa om utredning om lagstiftning avseende att förhindra spekuliation och kapitalinvestering av icke jordbrukare i jord och skog och främjandet av jordens bevarande i den jordbrukande befolkningens händer.

Angående de skäl, som anförts till stöd för dessa motioner, får utskottet hänvisa till motionerna.

Skogsvårdslagstiftningen.

Den nu gällande skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) innehåller icke några särskilda bestämmelser med syfte att motverka spekuliation med skogs-egendom. Detta hindrar emellertid icke, att de begränsningar i förfoganderätten över skog, vilka ur skogsvårdssynpunkt införts i lagen, i viss mån kunna vara ägnade att minska lockelsen till skogsspekulation. En redogörelse för det väsentliga innehållet i skogsvårdslagen torde här böra lämnas.

Lagen innehåller olika bestämmelser för yngre och äldre skog.

I fråga om yngre skog stadgas i huvudsak, att den icke må avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring (3 §). Utan hinder av denna bestämmelse må likväl avverkning av yngre skog ske, dels där för tillgodoseende av fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov icke finnes tillgång till annan skog å fastigheterna eller behovet icke lämpligen kan tillgodoses från sådan och dels — efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen — där avverkningsen är avsedd att ingå såsom led i en rationell skogshushållning eller eljest överensstämmer med en god skogsvård (4 §).

Vad angår avverkning av skog, vilken icke är att anse såsom yngre, föreskrives såsom huvudregel, att sådan avverkning ej må så bedrivas, ej heller efter avverkning med marken så förfaras, att skogens återväxt äventyras. Avverkning för annat ändamål än tillgodoseende av fastighetens eller därmed sambrukad fastighets husbehov må ej heller äga rum i sådan omfattning, att fastigheten därigenom skulle komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog efter ortens förhållanden (5 §).

Skogsägare kan påkalla yttrande av skogsvårdsstyrelsen, huruvida viss skog är att anse såsom yngre eller huru avverkning bör företagas utan att lagens stadganden bliva överträdde (6 §).

Sker avverkning i strid mot lagens bestämmelser eller mot föreskrifter, som meddelats enligt densamma, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utstämpling eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda bestämmelser eller föreskrifter, äger skogsvårdsstyrelsen att, därest sådant finnes vara av nöden, meddela förbud att utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd verkställa avverkning, med rätt för skogsvårdsstyrelsen att begränsa förbudet att gälla allenast viss del av fastighet eller eljest på visst sätt inskränka förbudet. Innan förbud meddelas, skall skogsägaren samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet. Avverkningsförbud träder i kraft utan hinder av besvär. Där det är av synnerlig vikt, att avverkningsförbud kommer till stånd innan skogsvårdsstyrelsen hin-

ner sammantråda, kan interimistiskt förbud meddelas av vissa därtill be- myndigade tjänstemän hos styrelsen (8 §).

Där vid avverkning icke kvarlämnats skog av sådan täthet och beskaften- het, att densamma med hänsyn till rådande naturförhållanden kan anses nöj- aktig, samt en tillfredsställande naturlig återväxt ej heller kan inom skälig tid påräknas, skola sådana åtgärder vidtagas, som äro erforderliga för att nöjaktig återväxt inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å det avverkade området. Därå uppkommen skog skall vidmakthållas, till dess densamma nått den utveckling, att den ej längre är att räkna som plant- skog (9 §).

Bestämmelser äro även meddelade till säkerställande av att skyldigheten att vidtaga åtgärder för betryggande av återväxt bliva fullgjorda (11 och 12 §§).

I fråga om s. k. svärföryngrade skogar ävensom skyddsskogar gälla delvis strängare regler än de nu anförda, bland annat innebärande att i sådan skog avverkning för annat ändamål än husbehov må äga rum allenast med till- stånd av skogsvårdsstyrelsen. I allmänhet skall härvid utsyning verkställas, men i stället för sådan kan anvisning äga rum av viss trakt, därå avverkning får företagas (18—21 a §§).

Vad i skogsvårdslagen stadgas utgör ej hinder för skogsmarks omläggning vare sig till trädgård, åker, byggnadstomt, väg eller till annat liknande ända- mål och ej heller, så framt marken är därtill lämplig och icke av större ytvidd än som kan anses skäligt, för anordnande medelst röjning eller andra sär- skilda åtgärder av betesmark för varaktigt betesbruk eller äng. Dock erford- ras för sådan omläggning i vissa fall tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, bland annat då omläggning till betesmark eller äng ifrågasättes och å området finnes yngre skog (23 §).

Överträdelse av bestämmelse i skogsvårdslagen är belagd med straff, var- jänte i strid mot lagen avverkat virke kan dömas förbrutet. Där fråga icke är om avverkning å svärföryngrade skogar och skyddsskogar, inträder emel- lertid straffansvar eller annan påföljd först sedan skogsvårdsstyrelsen med- delat avverkningsförbud och avverkning skett i strid mot detta (25 §).

Från skogsvårdslagens tillämpningsområde äro undantagna såväl allmän- na som vissa enskilda skogar, bland andra lappmarksskogarna, för vilka strängare bestämmelser gälla.

1937 års riksdag.

Vid 1937 års riksdag framställde herr *Gabrielsson* i första kammaren en interpellation rörande enskilda skogsspekulanter förvärv av bondejordbruk. Interpellanten lämnade bland annat en del exempel på fall, där självständiga jordbruksfastigheter under år 1936 förvärvats av skogsspekulanter, vilka av- verkat skogen å fastigheterna och sedermera ånyo avyttrat dessa, varigenom de förskaffat sig betydande vinster.

För erhållande av närmare kännedom om förekomsten av sådana missförhållanden, som interpellanten omtalat, och om behovet av åtgärder på området inhämtade chefen för justitiedepartementet yttranden i ämnet från jordbrukskommissionerna i de norrländska länen samt vissa skogrika län i mellersta och södra Sverige, nämligen Kopparbergs, Värmlands, Jönköpings och Kronobergs län. Då interpellationen den 29 maj 1937 besvarades av chefen för justitiedepartementet (första kammarens protokoll nr 37), lämnade denne en redogörelse för innehållet i jordbrukskommissionernas yttranden.

I en annan interpellation i första kammaren av herr *Lindhagen* uttalade sig denne för en provisorisk lag om förbud mot skogsspekulanternas förvärv av jord. Chefen för jordbruksdepartementet besvarade interpellationen den 29 maj 1937 (första kammarens protokoll nr 37), varvid bland annat meddelades, att förberedande undersökningar inom departementet igångsatts i förevarande fråga, redan innan de båda här avsedda interpellationerna kommit till departementschefens kännedom.

Nämnas må i detta sammanhang, att herr *Lindhagen* i en motion i första kammaren (nr 267 år 1937) bland annat hemställde, att riksdagen ville såsom en sedan gammalt trängande tillbyggnad till förbudslagstiftningen omedelbart antaga en provisorisk lagstiftning av huvudsakligen följande innehåll:

»Jordbruksfastighet på landet må ej besittas och behållas av enskild ägare, vilken icke är mantalsskriven å fastigheten eller å fastighet, som är i sambruk med densamma, och uppenbarligen besitter fastigheten huvudsakligen i ändamål att tillgodogöra sig skogsavkastningen eller eljest bereda sig inkomst annorledes än genom jordbruket.

Om åtgärder för upplösning av dylikt äganderättsförhållande med mera gälle i tillämpliga delar, vad i lagen den 18 juni 1925 om bulvanförhållanden i fråga om fast egendom stadgas.

Denna lag träder i kraft omedelbart efter dess promulgerande och gäller tillsvidare intill den 1 juli 1938.»

Med avseende å den i första stycket intagna definitionen på skogsspekulanter erinrade motionären om motsvarande bestämmelser i förenämnda arrende- och vanhävdslagar.

Andra lagutskottet ansåg det icke vara lämpligt att föregripa ett kommande förslag av Kungl. Maj:t i förevarande ämne och hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd (utlåtande nr 49). Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Utredning av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Under erinran, bland annat, att frågan om åtgärder till förhindrande av spekulation med skogsfastigheter varit föremål för uppmärksamhet vid 1937 års riksdag har centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i skrivelse den 19 augusti 1937 framlagt förslag till lagstiftning i detta syfte. Förslaget innebär, att i 5 § skogsvårdslagen, vilket lagrum reglerar avverkningen av äldre skog, skall införas ett stadgande, att avverkning för annat ändamål än

husbehov under fem år efter det fastighet genom köp, byte eller gåva bytt ägare ej utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd må ske annorledes än i överensstämmelse med god skogsvård. Bestämmelsens tillämplighet har föreslagits skola begränsas till fall, då fastighet överlåtits till annan än föregående ägarens arvinge eller make.

Ifrågavarande förslag har varit underställt skogsvårdsstyrelserna för yttrande. Dessa ha även yttrat sig rörande förekomsten av skogsskövling och behovet av åtgärder till förhindrande härav ävensom i vissa andra förslaget berörande hänseenden.

Remiss av ärendet.

För ärendets fortsatta beredning har inom jordbruksdepartementet upprättats en *promemoria med utkast till lag om inskränkning i vissa fall i rätten att avverka skog*, avsett att utgöra ett alternativ till centralrådets förslag.

Till stärkande av lagstiftningens effektivitet såsom en spärr mot spekulativt utnyttjande av jordegendom har i promemorian ifrågasatts, att ny ägare av fastighet, oberoende av om de avverkningar, han ämnade företaga, komme att stå i överensstämmelse med god skogsvård eller icke, skulle vara skyldig att söka tillstånd härtill. Undantag borde endast göras för husbehovs-avverkning. Genom nu avsedda ändring i centralrådets förslag undginge man också de svårigheter, som kunde vara förenade med en tolkning av vad som menades med god skogsvård.

Beträffande grunderna för prövningen av om tillstånd till avverkning borde meddelas, har i promemorian föreslagits, att dylikt tillstånd icke borde få förvägras, där förvärvare föredde sannolika skäl till antagande, att han icke förvärvat fastigheten i huvudsakligt syfte att tillgodogöra sig skogstillgångarna å denna eller ock att förvärvet skett allenast i ändamål att å fastigheten befintlig skog skulle utgöra stöd för jordbruket å annan, sambrukad fastighet.

Hinder borde icke anses föreligga, att vid meddelande av tillstånd till avverkning tillståndet i något hänseende begränsades eller gjordes beroende av villkor.

Vid prövning av om en person förvärvat en fastighet i spekulationssyfte syntes hänsyn få tagas till omständigheter av skiftande slag. Att förvärvaren icke vidtagit åtgärder för att bosätta sig på fastigheten, vore en faktor, som kunde tala för att spekulationssyfte föreläge. Bosättningen borde emellertid icke i och för sig vara avgörande. En annan omständighet, som kunde bära beaktas, vore arten av fastighetsägarens yrkesutövning eller verksamhet. Om det konstaterades, att förvärvaren samtidigt vore eller under de senaste åren varit innehavare av ett flertal fastigheter, måste också detta i och för sig anses göra sannolikt, att spekulationsköp föreläge, i synnerhet om de övriga fastigheterna varit föremål för hastig omsättning. Även omfattande skogsavverkningar å dessa fastigheter eller tillgodogörande av avverkningsrätter

å andra fastigheter tillhörde sådana faktorer, varom här vore fråga. Ytterligare kunde ledning för bedömandet av syftet med ett förvärv sökas i de uppgörelser av olika slag, som förvärvaren kunde ha träffat med tanke på egendomens tillgodogörande. Överhuvud taget syntes vid prövningen få tagas hänsyn till alla de omständigheter, som kunde vara av betydelse.

Med hänsyn till arten av de bedömanden, varom det här vore fråga, har det i promemorian betecknats som mindre lämpligt att, såsom centralrådet föreslagit, prövningen skulle omhändervhas av skogsvårdsstyrelserna. Det syntes vara att föredraga, att densamma anförtroddes åt länsstyrelserna. Ofta syntes emellertid dessa komma att finna lämpligt att i ärenden av förevarande slag inhämta yttranden från skogsvårdsstyrelserna liksom även stundom från andra institutioner eller förvaltningsorgan, exempelvis jordbrukskommissioner och kommunalnämnder.

Det inom jordbruksdepartementet upprättade utkastet samt centralrådets framställning ha gemensamt remitterats till *samtliga länsstyrelser* ävensom *1936 års skogsutredning* och *skogsägareföreningarnas riksförbund*. Vidare har *centralrådet* avgivit yttrande över nyssnämnda utkast. Yttranden i ärendet ha också inkommit från *riksförbundet landsbyggdens folk* samt *Sveriges skogsägareförbund*.

Departementschefen.

Av de uttalanden, som gjorts av jordbrukskommissioner, skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser, synes kunna utläsas, att i synnerhet inom vissa delar av landet en omfattande spekulation med jordbruksegendomar med växande skog förekommit även under de senaste åren. Det vanliga är, att spekulanter inköpa jordbruksegendomar samt å dessa företaga mer eller mindre långtgående avverkningar, varefter de åter avyttra egendomarna till jordbrukare. Egendomar, som varit i spekulanternas händer, sakna ofta tillräcklig skog för ett bärkraftigt jordbruk. Av naturliga skäl är spekulationen särskilt livlig, då trävarupriserna äro höga, men i viss omfattning torde spekulation förekomma även under andra tider.

Då spekulationen med jordbruksegendom med åtföljande skövling av skog ur såväl sociala som ekonomiska synpunkter torde innebära allvarliga vådor, har jag ansett mig böra upptaga till undersökning, om åtgärder kunna vidtagas för att motverka dessa företeelser.

Olika vägar kunna här ifrågakomma. Den s. k. jordkommissionen föreslog på sin tid, att förvärvare av jordbruksfastighet skulle vara skyldig att bosätta sig å fastigheten, därest icke länsstyrelsen i särskilda fall medgåve undantag från denna regel. Denna lösning av frågan har emellertid i den allmänna diskussionen så gott som enhälligt underkänts, och jag finner den icke heller möjlig att genomföra. Ej heller har jag funnit det möjligt att föreslå ett återinförande av det under högkonjunkturen i samband med världskriget provisoriskt gällande förbudet mot försäljning av fastighet in-

om viss tid efter förvärvet. Jag har i stället kommit till den uppfattningen, att ifrågavarande spekulation lämpligast bör bekämpas genom en lagstiftning, som begränsar nytillträdande fastighetsägares rätt att avverka skog. Samtidigt som en dylik lagstiftning i första hand skulle åsyfta att förhindra skövling av skogen, komme den därmed också att överhuvud taget minska lockelsen till spekulationsaffärer med skogsegendomar.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen torde gällande skogsvårdslag i vad angår yngre skog innefatta tillräckliga garantier mot skövling av skogen. I fråga om sådan skog stadgas nämligen, att skogen icke må — bortsett från husbehovsändamål — avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring eller, efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, såsom led i en rationell skogshushållning eller eljest i överensstämmelse med god skogsvård. Vad åter angår skog, som icke är att betrakta såsom yngre, innehåller skogsvårdslagen — även här bortsett från husbehovsskog — endast föreskrift om att avverkning ej må så bedrivas och ej heller efter avverkning med marken så förfaras, att skogens återväxt äventyras. Denna föreskrift innebär tydligen föga trygghet mot ur skogshushållningens synpunkt alltför långtgående avverkningar. Det torde kunna ifrågasättas, om icke skogsvårdslagen borde skärpas därhän att den, liksom med avseende å den yngre skogen, även beträffande den äldre skogen uppställde vissa krav i fråga om hushållningen med densamma. En sådan skärpning av skogsvårdslagen anser jag emellertid icke kunna motiveras med hänsyn enbart till önskemålet att motverka spekulationen med skog, utan torde densamma få bliva beroende av en mera allsidig undersökning.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har i sin förut återgivna framställning föreslagit, att i 5 § andra stycket skogsvårdslagen måtte införas ett stadgande, att avverkning för annat ändamål än husbehov under fem år efter det fastighet genom köp, byte eller gåva bytt ägare ej utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd finge ske annorledes än i överensstämmelse med god skogsvård. Bestämmelsen har avsetts skola begränsas till fall, då fastighet genom nyssnämnda förvärvssätt övergår till annan än föregående ägarens arvinge eller make. Centralrådet har förutsatt, att skogsvårdsstyrelserna skulle förlänas befogenhet att pröva, i vilket syfte ett förvärv skedde. Skulle det därvid finnas, att förvärvet vore utan spekulativt inslag och köparen samtidigt kunde styrka, att en avverkning å fastigheten så långt skogsvårdslagen medgåve vore av väsentlig betydelse för hans möjligheter att behålla fastigheten, skulle skogsvårdsstyrelsen lämna tillstånd därtill. I sådant fall däremot, då visserligen köpet kunde betraktas som legitimt men ett utlag så långt lagen medgåve av den äldre skogen icke kunde anses bliva av nämnvärd betydelse för köparens ekonomiska ställning, skulle under restriktionstiden dylikt tillstånd icke lämnas.

Såsom ett alternativ till centralrådets förslag har inom jordbruksdepartementet utarbetats ett författningsutkast, innebärande vissa skärpningar i förhållande till förstnämnda förslag. Enligt det inom departementet upprättade utkastet skulle förvärvare av fastighet, oberoende av om de avverk-

ningar, han ämnade företaga, komme att stå i överensstämmelse med god skogsvård eller icke, vara skyldig att söka tillstånd härtill. Undantag skulle endast gälla i fråga om husbehovsavverkning. Meddelandet av tillstånd, som nyss sagts, skulle icke ankomma på skogsvårdsstyrelserna utan på länsstyrelserna.

Av de länsstyrelser, som yttrat sig i ärendet, har ungefär en tredjedel givit företräde åt det inom departementet upprättade utkastet, medan ett liknande antal däremot förordat centralrådets förslag. Övriga länsstyrelser ha icke anslutit sig till någotdera, utan antingen framkommit med egna uppslag eller ansett åtgärder mot spekulation icke vara behövlige. Av de organisationer, som yttrat sig i ärendet, synes flertalet ha föredragit centralrådets förslag framför det alternativa utkastet. Detta senare har ansetts innebära alltför långtgående inskränkningar i jordägares förfoganderätt över sin skog.

Vid mina fortsatta övertåganden av olika möjligheter att komma till rätta med föreliggande problem har jag funnit det i nuvarande läge vara den mest framkomliga vägen att taga det av centralrådet framlagda förslaget till utgångspunkt men i vissa hänseenden vidtaga ändringar i detta.

Enligt centralrådets förslag skulle under en tid av fem år, efter det en fastighet bytt ägare, avverkning icke utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd få företagas annorledes än i överensstämmelse med god skogsvård. Då denna bestämmelse, att döma av vad från skogsvårdsstyrelsernas sida i denna del anförts, synes kunna göras till föremål för olika tolkningar, anser jag densamma böra givas en mera preciserad avfattning. Jag förordar därför, att avverkning av skog — bortsett från husbehovsändamål — icke utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd bör få ske i större utsträckning än som föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar. Enligt 19 § 2) skogsvårdslagen kan avverkning å fastighet med s. k. svår-föryngrad skog, även i den mån fastigheten genom avverkningen kan komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog efter ortens förhållanden, av skogsvårdsstyrelsen tillåtas, därest avverkningen föranlåtes av sådana omständigheter, som nyss sagts. Om en motsvarande begränsning vidtages med avseende å den omfattning, i vilken avverkning utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd må ske å nyförvärvad fastighet, utesluter detta under de år, begränsningen är gällande, varje exploatering av skogen, som medför försämring i förutsättningarna för skogsproduktionen. Däremot står det fastighetsägaren fritt att företaga ur skogsvårdssynpunkt behövlige avverkning av skadad eller överårig skog eller av äldre skog, som hindrar den yngre skogens utveckling.

Om en ny skogsägare önskar företaga längre gående avverkningar, bör han ha att söka skogsvårdsstyrelsens tillstånd härtill. Enligt centralrådets förslag skulle tillstånd lämnas, där det av skogsvårdsstyrelsen befunnes, att fastighetsförvärvet vore utan spekulativt inslag och köparen samtidigt kunde styrka, att en avverkning å fastigheten så långt skogsvårdslagen medgäve vore av väsentlig betydelse för hans möjligheter att behålla fastigheten. Jag kan icke undgå att hysa betänkligheter mot att skogsvårdsstyrelserna sålunda

skulle ha att pröva, om fastighetsägare bör betraktas som spekulant eller icke. Skäl kunde synas tala för att prövningen av förevarande frågor borde hänskjutas till länsstyrelserna. Med hänsyn bland annat till de vanskligheter, som skulle kunna uppstå vid gränsdragningen mellan länsstyrelsernas och skogsvårdsstyrelsernas befogenheter med avseende å prövningen av avverkningsfrågor, har jag emellertid funnit mig böra övergiva tanken på att i förevarande lagstiftning föreslå länsstyrelserna som första instans. Jag har ansett detta så mycket hellre kunna ske som jag trott mig finna, att tillståndsprövningen, om den lägges hos skogsvårdsstyrelserna, icke behöver anordnas som ett renodlat bedömande av om vederbörande skogsägare är spekulant eller icke.

För att en skogsägare skall kunna erhålla tillstånd till längre gående avverkning än i det föregående sagts, bör det åligga honom att hos skogsvårdsstyrelsen förete de skäl, som han kan åberopa till stöd för erhållande av tillstånd. Skogsvårdsstyrelsen har att på grundval härav bedöma behovet av den avverkning, som önskas, och att anpassa den tillåtna avverkningens omfattning efter behovets art. Härvid synes det självfallet, att en sådan avverkning, som icke kan motiveras ur annan synpunkt än fastighetsägarens vinstintresse, icke bör medgivas. Även om ett uppenbarligen legitimt behov föreligger och en begränsning av avverkningsrätten sålunda icke längre betingas av det ursprungliga syftet med nu ifrågavarande lagstiftning — att motverka spekulationen med jordbruksegendom — bör emellertid enligt min mening icke under alla förhållanden tillstånd lämnas till huru långtgående avverkningar som helst. Här bör särskilt uppmärksammas de fall, då en fastighetsägare önskar avverka skog för att anskaffa medel till betalning av köpeskillingen för inköpt fastighet. När sådant fall är för handen, kan detta visserligen utgöra skäl att medgiva en ganska långtgående avverkning. Emellertid synas icke ens omständigheter av dylik art böra motivera en obegränsad rätt att, inom skogsvårdslagens gränser, avverka skog. Det kan ju icke vara lyckligt, att en jordbrukare för att anskaffa medel till köpeskillingens erläggande avverkar så mycket skog å fastigheten, att hans möjligheter att under de kommande åren utnyttja skogen som stöd för jordbruket starkt minskas. Enligt min mening böra skogsvårdsstyrelserna vid prövningen av ansökningar av förevarande slag även taga hänsyn till önskvärdheten av en rationell hushållning med skogen. Åtminstone i en del fall, där ett trängande kapitalbehov föreligger, bör detta, i stället för genom avverkning, kunna tillgodoses genom upptagandet av lån. I detta sammanhang vill jag nämna, att jag har för avsikt att framlägga vissa förslag till underlättande av belåning av jordegendom med växande skog.

Att närmare än som här skett angiva de grunder, vilka skogsvårdsstyrelserna böra följa vid tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser — vare sig det gäller omfattningen av den avverkning, som får företagas utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd, eller fråga är om innebörden av sådant tillstånd — synes icke behöfligt eller lämpligt, så mycket mindre som förhållandena i

olika delar av landet kunna motivera i någon mån skiftande principer. Förvisso kan den prövning, som kommer att åligga skogsvårdsstyrelserna, i en del fall bliva ganska ömtålig, men jag anser icke, att svårigheterna skola behöva bliva så stora, att de böra avhålla från ett försök att på ifrågavarande väg nå ett eftersträfvansvärt syfte. För övrigt vill jag erinra om att den skogsägare, som anser skogsvårdsstyrelsen alltför restriktivt ha bedömt hans rätt till avverkning, har möjlighet att genom besvär underställa ärendet länsstyrelsens och i sista hand Kungl. Maj:ts prövning.

Med hänsyn till önskvärdheten av ett underlättande av tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser synes Kungl. Maj:t böra bemyndigas att, i den mån så erfordras, utfärda närmare föreskrifter i ämnet. Det torde även få förutsättas, att skogsvårdsstyrelserna skola äga i lämplig omfattning utfärda anvisningar till ledning för skogsägarnas bedömande av i vilken utsträckning de äga avverka skog utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Vad i övrigt angår innehållet i förevarande bestämmelser biträder jag centralrådets förslag, att den tid, under vilken begränsningen i avverkningsrätten skall gälla, bör bestämmas till fem år. Tiden torde böra beräknas från det lagfart sökts å den nye ägarens förvärv. I de flesta fall torde en avverkningsbegränsning med sådan varaktighet vara tillräcklig för att avhålla från fastighetsköp i spekulationssyfte.

I likhet med centralrådet anser jag bestämmelserna endast böra äga tillämpning, då fastighet genom köp, byte eller gåva övergår till någon, som icke är den föregående ägarens arvinge eller make.

Liksom i allmänhet gäller enligt skogsvårdslagen bör skogsägare, med hänsyn till av honom tillärdnad eller påbörjad avverkning, äga påkalla yttrande av skogsvårdsstyrelsen, huru avverkning bör företagas utan att de nya bestämmelserna bliva överträdna. Där avverkning sker i strid mot dessa bestämmelser eller mot föreskrifter, som meddelats enligt dem, eller där skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utstämpling eller eljest finner skäl原因 antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda bestämmelser eller föreskrifter, har styrelsen att meddela avverkningsförbud. Om avverkning sker mot skogsvårdsstyrelsens förbud, kommer straffpåföljd att inträda och det avverkade virket att förverkas.

Från vissa håll har påyrkats, att jämväl upplåtelse av avverkningsrätter skulle regleras i förevarande sammanhang. Av skäl, som centralrådet anfört, anser jag emellertid icke för närvarande påkallat att vidtaga åtgärder i angivna riktning. Jag förutsätter för övrigt, att skogsvårdsstyrelserna skola verka för att icke avverkningsrätter upplåtas på sådant sätt, att de i större omfattning kunna utnyttjas i skogsspekulationens tjänst. Skulle emellertid behov av ett ingripande häremot framdeles inträda, bör givetvis lagstiftningen kompletteras med bestämmelser i dylikt avseende.

De av mig föreslagna bestämmelserna torde böra införas såsom ett nytt moment i 5 § skogsvårdslagen. Härav följer att, såsom lämpligt synes vara, de övriga föreskrifter i lagen, som anknyta till nuvarande bestämmelser i nämnda paragraf, även komma att hänföra sig till de nya bestämmelserna.

Att dessa placeras i 5 § medför också, att de allenast bliva tillämpliga å äldre skog, vilket synes motiverat med hänsyn till att den yngre skogen synes tillräckligt skyddad redan genom de allmänna bestämmelserna i lagen. Det bör i detta sammanhang även nämnas, att i fråga om sådana skogar, å vilka skogsvårdslagen icke är tillämplig, några bestämmelser av förevarande art icke synas erforderliga. Med avseende å dessa skogar gäller utsynings tvång eller andra särskilda begränsningar i avverkningsrätten.

Vad slutligen angår tiden för den nya lagstiftningens ikraftträdande, synes denna böra bestämmas till den 1 juli 1938. Lagen bör även äga tillämpning i fråga om fastighet, vilken förvärvats före nämnda dag men beträffande vilken lagfart icke blivit sökt dessförinnan. Lagen torde icke böra utgöra hinder för tillgodogörande i enlighet med vad förut gällande lag medgivit av avverkningsrätt, som upplåtits före den 1 juli 1938.

I anslutning till de grunder, som av mig i det föregående angivits, har inom jordbruksdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Efter det lagrådets utlåtande i ärendet inhämtats, har departementschefen vidare anfört följande:

Enligt det till lagrådet remitterade lagförslaget skulle de nya bestämmelserna äga tillämpning i fråga om fastighet, som genom köp, byte eller gåva övergår till ny ägare, vilken icke är den föregående ägarens arvinge eller make. Lagrådet har på anförda skäl ansett sistnämnda sats lämpligen kunna givas ungefär lydelsen »vilken icke med den föregående ägaren är gift eller i den skyldskap att efter lag kan följa rätt till arv efter honom». Jag har intet att erinra mot en sådan ändring av lagtexten.

I lagförslaget har upptagits ett stadgande, att Konungen skulle äga meddela närmare föreskrifter rörande tillämpningen av de nya bestämmelserna. Förslaget har i denna del motiverats med hänsyn till önskvärdheten av ett underlättande av tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser. Med hänsyn till de betänkligheter, lagrådet härutinnan anfört, anser jag mig icke böra motsätta mig, att förevarande stadgande, i enlighet med vad lagrådet förorddat, må utgå ur lagförslaget.

Lagrådet har vidare framställt vissa erinringar med avseende å frågan, i vad mån den föreslagna inskränkningen i rätten att förfoga över skog även bör hindra tillgodogörandet av avverkningsrätt, som blivit upplåten innan fastighet övergått till ny ägare. I ett uttalande av tre av lagrådets ledamöter har bland annat framhållits att, när avverkningsrätt på grund av inteckning eller förbehåll vid äganderättens övergång skulle efter lag bestå emot nye ägaren, något skogsvårdens intresse icke påkallade att ombytet av ägare skulle medföra en skärpning av villkoren för rättighetens utövning. Med anledning härav har hemställts, att undantag från de föreslagna bestämmelserna måtte göras för avverkning på grund av rätt, som upplåtits av föregående ägare och är gällande emot nye ägaren. Av vad som anförts i förevarande hänsende synes framgå, att lagrådet utgått från att, även om en undantagsbestämmelse i nyss angivna syfte införes, det skall bliva möj-

ligt att inskrida mot försök att kringgå lagen genom upplåtelser av avverkningsrätter. Med hänsyn härtill anser jag mig kunna, om än med någon tvekan, förorda införandet i lagen av en sådan undantagsbestämmelse. Jag vill emellertid erinra om att jag vid min föregående anmälan av ärendet framhållit såsom självfallet att, om ett ingripande mot utnyttjandet av avverkningsrätter för skogsspekulation framdeles kommer att visa sig behöfligt, lagstiftningen bör kompletteras med bestämmelser i dylikt hänseende.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört har jag låtit inom jordbruksdepartementet omarbета det remitterade förslaget.

Utskottet antecknar i anslutning till departementschefens anförande, att *Kungl. Maj:t* i propositionen, nr 261, föreslagit åtgärder till underlättande av belåning av jordbruksegendom med växande skog. (Utskottets utlåtande nr 87.)

Utskottet.

Utskottet vill ansluta sig till departementschefens uttalande, att förekommande spekulation med jordbruksegendomar med åtföljande skövling av skog ur såväl sociala som ekonomiska synpunkter torde innebära allvarliga vådor, och förty böra föranleda åtgärder häremot. Även om full effektivitet i detta avseende ej kan vinnas genom den nu föreslagna lagstiftningen, vilken allenast begränsar nytillträdande fastighetsägares rätt att avverka skog, vill utskottet dock tillstyrka, att försök göres i denna ordning. Ifrågasätts kan därvid, om icke den tidrymd av 5 år, under vilken begränsningen i avverkningsrätten skall gälla, bör utsträckas. Emellertid torde med en jämkning härutinnan kunna anstå, tills erfarenhet vunnits av lagens tillämpning.

Vad som föreslagits i de föreliggande motionerna synes utskottet till huvudsaklig del utgöra åtgärder för att i samma syfte som propositionens men från delvis andra utgångspunkter söka råda bot på ifrågavarande missförhållanden. Motionernas synpunkter torde sålunda få anses bliva i viss utsträckning tillgodosedda genom nu förordade lagstiftning. Utskottet anser sig emellertid i avvaktan på erfarenhet om verkningarna av denna lagstiftning icke böra tillstyrka åtgärder härutinnan av mera vittgående innebörd.

I överensstämmelse härmed torde motionen I: 324, som väckts i anledning av förevarande proposition, icke nu böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet vill samtidigt erinra, att även departementschefen räknat med att lagstiftningen kan tarva komplettering framdeles.

De vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 112 och II: 115 synas ha en innebörd, som delvis går utanför propositionens ram, i det att motionärerna vilja förhindra, att bestående jordbruk undandragas jordbrukarebefolkningen genom »spekulation och kapitalinvesteringar av icke jordbrukare». Även om dessa motioners syftemål kan förtjäna visst beaktande, förutsätter utskottet emellertid, att *Kungl. Maj:t* har sin uppmärksamhet riktad jämväl på de här påtalade förhållandena, och anser sig utskottet därför icke böra tillstyrka den av motionärerna begärda utredningen om lagstiftning i förevarande avseende.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

dels att riksdagen må antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

dels att motionerna I: 112 och II: 115, likalydande, må anses besvarade med vad utskottet anfört;

och dels att motionen I: 324 må anses besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 17 maj 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Lindbärg* och *Gottfrid Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Uddenberg, Hedlund* i Häste. *Ericsson* i Sörsjön, *Hilding, Persson* i Grytterud, *Gustafson* i Dädesjö och *Pettersson* i Dahl.

R e s e r v a t i o n

av herrar *Ericsson* i Sörsjön och *Pettersson* i Dahl.
